

культурно-мистецького розвитку суспільства на сучасному етапі є поліпшення якості підготовки фахівців нового покоління з виконавської та педагогічної діяльності в галузі вокального мистецтва. Констатовано, що професійному становленню здобувачів першого (бакалаврського) рівня, умінню розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної діяльності, опануванню сукупністю художньо-естетичних знань із теорії, історії музики, традиційних та інноваційних технологій педагогічної майстерності та виконавства допомагає навчальна дисципліна «Основи диригування», метою якої є отримання здобувачами освіти необхідного обсягу знань і вмінь із техніки диригування, потрібних для їх доцільного застосування в майбутній педагогічній та виконавській діяльності; навичок здійснювати репетиційну роботу над музичним твором. Зазначено, що завданнями вивчення навчальної дисципліни «Основи диригування» є: навчити здобувачів освіти теоретичним знанням та практичним навичкам диригентської техніки; розуміти авторський задум вокального твору та його художню інтерпретацію, передачу змісту засобами диригентської техніки, спираючись на індивідуальне прочитання та традиції української виконавської школи. Наведено зміст навчальної дисципліни «Основи диригування», приклади завдань самостійної роботи для засвоєння навчального матеріалу та поточного контролю. Підкреслено значення самостійної роботи, яка активізує розумову діяльність, сприяє індивідуалізації навчально-пізнавальної та науково-дослідної діяльності та призводить до активної, творчої роботи на заняттях. Наголошено, що означений курс сприяє фундаменталізації знань, формуванню умінь і навичок із техніки диригування для педагогічної та виконавської діяльності, ефективному проведенню репетиційної роботи з музичним твором, наразі й диригентської компетентності, що надає конкурентних професійних переваг на ринку праці.

Ключові слова: здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, навчальний курс «Основи диригування», фахівець музичного мистецтва, освітня (освітньо-професійна) програма.

УДК 37.015.31:33

ECONOMIC EDUCATION OF STUDENT YOUTH IN UKRAINE: BASIC CONCEPTS

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: БАЗОВІ ПОНЯТТЯ

Олександр Твердохліб

здобувач 3 курсу третього
(освітньо-наукового) рівня вищої
освіти освітньої програми
«Освітні, педагогічні науки»
E-mail: tverdokhlib.oleksandr@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна

Oleksandr Tverdokhlib

getter of the 3st year of the third
(educational and scientific) level of higher
education of the educational program
“Educational and Pedagogical Sciences”
E-mail: tverdokhlib.oleksandr@gmail.com
SHEI “Donbas State Pedagogical
University”, Ukraine

ABSTRACT

The article states that the economic education of students in modern conditions is conditioned by the vital need for their adaptation to independent living, personal and professional self-realization, and the use of their potential in the interests of society and the state. It is determined that economic education is an important component of personal development and progress, the process of obtaining economic knowledge, skills, abilities and experience to achieve results – the formation of economic competence, culture, behavior, financial literacy, consciousness, thinking. The basic concepts of economic education are analyzed: economic competence (a systemic set of economic knowledge, practical skills, a high level of motivation, a persistent need, interest and positive attitude to economic activity), economic culture (a complex personal formation determined by significant economic and psychological qualities of a personality, thanks to which students are able to realize their intellectual, professional, moral and physical capabilities in a certain socio-economic space), economic (financial) literacy (formation of initiative, readiness to take responsibility for one's own decisions, ability to organize one's activities to achieve goals, readiness to implement initiated ideas, make one's own decisions, awareness of ethical values of effective cooperation), economic awareness (ensuring understanding of the economic life of society, readiness to show responsibility, initiative, creativity, cooperation, independent action for oneself and development of civil society, being competitive), economic thinking (the ability to reflect, comprehend economic phenomena, decisions and relations, to learn and correlate economic concepts through mental operations, to build one's activities accordingly, which ends with the available economic knowledge, skills and abilities and is realized in communication, relationships, behavior), economic behavior (lifestyle and actions in various spheres of social relations) of students. It is emphasized that the organization of quality economic education in the new conditions of socio-economic development of the country is becoming an important strategic problem of pre-school education, general secondary education, pre-university, higher and postgraduate education.

Key words: *economic education, economic competence, economic culture, economic socialization, economic (financial) literacy, economic consciousness, economic thinking, economic behavior, student youth.*

Актуальність теми. Економічна освіта учнівської молоді в сучасних умовах обумовлена життєвою необхідністю їхньої адаптації до самостійного життя, особистої та професійної самореалізації, використання свого потенціалу в інтересах суспільства та держави.

Є загальна думка, що економічну освіту треба розпочинати якомога раніше, ще в закладах дошкільної освіти, продовжувати в закладах загальної середньої освіти, потім – у закладах передвищої, вищої та післядипломної освіти, наслідком чого буде отримання економічно зрілої, компетентної особистості, здатної «ініціювати економічні зміни, чинити прорив у традиційних формах господарської діяльності на користь інноваційній економіці, котра бурхливо рухається, зокрема для повоєнного відновлення країни і кожного сімейного домогосподарства» (Дембицька, Зубіашвілі, Лавренко, & Мельничук, 2024). Погляди науковців віддзеркалено в «Концепції розвитку економічної

освіти в Україні», де зазначено, що «ступенева система підготовки фахівців закладає підвалини для організації якісної економічної освіти, її інтеграції в міжнародний освітній простір» (Концепція розвитку економічної освіти в Україні, 2003).

На разі про необхідність економічної освіти сучасної молоді зазначено в Законах України «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами 2024 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015 р., зі змінами 2024 р.), «Про освіту» (2017р., зі змінами 2024 р.), «Про фахову передвищу освіту» (2019 р., зі змінами 2023 р.) та ін. Так, у Законі України «Про вищу освіту», де одним з основних завдань закладів вищої освіти визначено участь у процесі забезпечення суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу (Законах України «Про вищу освіту», 2014 (зі змінами 2024 р.)), у Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» підкреслено, що пріоритетною є державна підтримка розвитку науки як джерела економічного зростання та невід'ємного складника національної культури й освіти, створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у галузі наукової та науково-технічної діяльності, забезпечення використання досягнень вітчизняної та світової науки й техніки для задоволення соціальних, економічних, культурних та інших потреб (Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», 2015 р. (зі змінами 2024 р.)).

Досить знаковою для сучасної освіти, на нашу думку, є місія економічної освіти – розвиток і використання економічних знань для формування творчої особистості, підвищення якості життя українського народу та прогресивного розвитку суспільства (Концепція розвитку економічної освіти в Україні, 2003).

Отже, важливо активно впроваджувати економічну освіту відповідно до сучасних потреб суспільного життя країни та кожної особистості, яка є «альфою і омегою» суспільних знань, сприяє економічній соціалізації, формуванню економічної компетентності, економічної культури, економічної поведінки, розвитку економічної (фінансової) грамотності, економічної свідомості, економічного мислення, впливає на розвиток особистості, суспільства, нації та держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній теорії та практиці питання економічної освіти досліджували Н. Гончарова, І. Каменева, О. Патрикеева (економічна освіта в Україні), О. Десятнюк (проблеми й тенденції розвитку економічної освіти в умовах модернізації українського суспільства), І. Павлюк (проблеми та шляхи вдосконалення управління якістю економічної освіти), І. Каленюк, О. Падалка (теоретичні та практичні основи економічної освіти), А. Сингаївська (розвиток економічної освіти: тенденції, періодизація, пріоритети) тощо.

Актуальність економічної освіти учнівської молоді на різних рівнях освіти розкрито К. Байкачовою (сучасний стан та проблеми економічної освіти молодших школярів), Н. Примаченко (початкова економічна освіта – важлива ланка підготовки особистості до життя), С. Булаченко (вплив економічної освіти на формування соціальної активності учнів початкових класів), Г. Литвинюк (місце й роль економічної освіти в сучасних закладах), О. Мельниковою (зміст економічної освіти в початковій школі та пріоритети її формування в Україні), І. Проніковою (проблеми економічної освіти та виховання учнів), Н. Панасюк (формування економічних знань у майбутніх інженерів-педагогів у процесі

професійної підготовки вищих технічних навчальних закладів), О. Савенко (організація економічної підготовки учнів у позашкільному навчальному закладі), М. Свіржевським (використання ділових ігор в економічній освіті учнів ПТНЗ), Г. Товканець (розвиток економічної освіти у вищій школі), О. Шпаком (економічна підготовка педагогічних кадрів у системі безперервної освіти) та ін.

Останні десятиліття в науковій літературі значну увагу приділено розгляду базових понять економічної освіти: економічному вихованню (П. Бойчук, В. Касараб, Я. Матвісів, А. Федорович та ін.), економічному мисленню (А. Дзундза, М. Джус, Н. Ковчин, С. Лукаш, Н. Пасічник та ін.), економічній культурі (С. Булавенко, Н. Гаргаун, О. Коваленко, О. Міщенко, В. Москаленко, Ю. Шайгородський та ін.), фінансовій грамотності (В. Андрійчук, Т. Бортнюк, М. Братко, Г. Голя, Г. Реброва, Т. Смовженко та ін.), економічній соціалізації (Н. Дембицька, І. Зубіашвілі, О. Лавренко, Т. Мельничук та ін.), економічній компетентності (Г. Білак, Г. Ковтун, В. Проскура, М. Топузов, Г. Товканець та ін.), економічній свідомості (Г. Ложкін, С. Максимець, В. Подляшаник, В. Попов, Д. Чабан та ін.), економічній поведінці (Л. Дяченко, К. Купновицька, А. Сірко, Р. Талер та ін.).

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Проаналізувати базові поняття економічної освіти (економічна компетентність, економічна культура, економічна (фінансова) грамотність, економічна свідомість, економічне мислення, економічна поведінка) учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Аналіз філософської, психолого-педагогічної, соціологічної, спеціальної літератури показав, що сучасні дослідники вивчають різноманітні напрями економічної освіти, визначають нові підходи до розв'язання проблеми економічної освіти учнівської молоді.

Проаналізуємо базові поняття економічної освіти учнівської молоді. У вітчизняній науковій літературі розглянуто економічну освіту як «комплекс соціально-економічних знань, умінь і навичок для забезпечення розвитку економічної культури та свідомості як особистості, так і суспільства загалом» (Ковчин, 2019), як засіб для розвитку економічного мислення, що реалізується як економічна поведінка людини (Проннікова, 2018), як частина неперервної професійної освіти, що орієнтована на формування конкурентоспроможного, затребуваного на ринку праці фахівця та передбачає формування в процесі його навчання та виховання економічних компетентностей (ключових, професійних і додаткових) за профілями підготовки на різних рівнях професійної освіти (Синиця, & Осьмірко, 2017).

Зазначимо, що у визначенні поняття «економічна освіта» науковці не мають значних розбіжностей, але окреслюють суттєві моменти, зокрема в тому, що «економічна освіта» є базою для економічного виховання особистості й основою формування економічної компетентності, культури, поведінки, фінансової грамотності, свідомості та мислення.

Зважаємо на визначення вітчизняними вченими сутності економічної освіти та потрактуємо її як важливий складник особистісного розвитку та прогресу, процес отримання економічних знань, умінь, навичок, здатностей і досвіду для досягнення результатів – сформованості економічної компетентності, економічної культури, економічної поведінки, економічної

(фінансової) грамотності, економічної свідомості, економічного мислення.

Одним зі шляхів підвищення ефективності економічної освіти є формування економічної компетентності, яку розуміють як: сукупність економічних знань і практичних умінь, досвіду, економічної культури та мислення, наявність стійкої потреби та інтересу до професійної компетентності, що включає сукупність економічних знань, економічну свідомість, економічне мислення та економічні якості (Ковтун, 2013), інтегративну властивість особистості, що включає економічні знання та вміння, економічно значущі якості особистості, а також професійно ціннісну мотивацію, що відображає його готовність та здатність ефективно здійснювати професійно-педагогічну діяльність під час розв'язання організаційно-економічних завдань в умовах професійної освіти (Проскура, Товканець, & Білак, 2024), сукупність економічних знань про закони економіки, оволодіння економічними практичними навичками та вміннями, набуття досвіду, економічного мислення та формування економічної культури, стійкої потреби та інтересу до розвитку професійної компетентності (Топузов, 2019).

Зауважимо, що вчені одноголосно включили в економічну компетентність учнівської молоді системну сукупність економічних знань, практичних умінь і навичок, високий рівень мотивації, стійку потребу, інтерес та позитивне ставлення до економічної діяльності.

Одним із базових понять економічної освіти є «економічна культура». Економічну культуру розглядають у широкому (определенні матеріальні результати праці суб'єктів економічної діяльності) та у вузькому (сукупність цінностей, норм, стереотипів як особистісного, так й інституціонального характеру, що є регуляторами поведінки суб'єктів економічної діяльності, їхніх стратегій і взаємин у процесі економічної діяльності) розумінні (Міщенко, Москаленко, & Шайгородський, 2012). Дослідивши економічну культуру особистості, М. Ховрич зазначив, що вона органічно поєднує свідомість і практичну діяльність, визначає творчу спрямованість економічної активності людини в процесі професійної діяльності, виробництва, розподілу й споживання та відповідає економічній культурі суспільства, випереджає її, але може й відставати від неї, заважати її розвитку (Ховрич, 2017).

Суголосні з думкою С. Булавенко, В. Москаленко та ін., що економічна культура – складне особистісне утворення, що визначається не лише економічно-фінансовою грамотністю, а й значущими економіко-психологічними якостями особистості (мобільністю, ініціативністю, підприємливістю, креативністю, самостійністю, критичністю мислення, наполегливістю тощо), завдяки яким учнівська молодь здатна реалізувати свої інтелектуальні, професійні, моральні та фізичні можливості в певному соціально-економічному просторі.

Важливим базовим поняттям економічної освіти є «економічна поведінка». Р. Талер, запропонувавши цей термін, наголосив на важливості враховувати під час формування економічної поведінки такі особистісні аспекти: соціальні уподобання, когнітивні можливості та здатність людини до самоконтролю (Thaler, 2017). Зазначимо, що економічну поведінку вчені потрактували як: спосіб життя та дій у різних галузях суспільних відносин, передусім в економіці (Сірко, 2029), задоволення економічних потреб, а також

вивчення ставлення молоді до власної поведінки в галузі економічних відносин (Купновицька, & Дяченко, 2022).

Акцентуємо на важливості формування в учнівської молоді здатності до раціональної компетентної доцільної економічної поведінки, при цьому враховувати психологічні чинники – емоції, когнітивні упередження, значні соціальні впливи на неї.

Зауважимо, що не менш суттєвим базовим поняттям економічної освіти є «економічна (фінансова) грамотність» – спосіб розвитку особистості, поширення економічних знань, формування людського капіталу (Реброва, 2012), володіння економічними, фінансовими поняттями й категоріями, що дозволяє людині самостійно аналізувати й оцінювати основні тенденції економічного життя держави й відповідно до обставин визначати моделі власної фінансової поведінки та фінансової безпеки (Андрійчук, Братко, 2019), світоглядна позиція, сукупність знань і навичок, які забезпечують мотивацію та є необхідними для прийняття ефективних рішень у різних фінансових ситуаціях, сприяння та покращення фінансового благополуччя людини та суспільства (Бортнюк, & Голя, 2022).

Необхідність формування економічної (фінансової) грамотності зазначено в Законі України «Про освіту» та окреслено як «ключову компетентність, необхідну кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності» (Закони України «Про освіту», 2024). Зважаємо на думку В. Андрійчук, Т. Бортнюк, М. Братко, Г. Голя, що наявність фінансової грамотності учнівської молоді передбачає сформованість ініціативності, готовності брати відповідальність за свої рішення, уміння організовувати власну діяльність для досягнення цілей, готовності до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття своїх рішень, усвідомлення етичних цінностей ефективною співпраці тощо.

У науковій літературі є різні визначення поняття «економічна свідомість». Так, С. Максимець зазначила, що це усвідомлення себе в економічній системі як самостійного суб'єкта, цілісна оцінка своєї ролі, цілей, інтересів, мотивів своєї економічної поведінки (Максимець, 2022); В. Подоляшник визначив економічну свідомість як складник свідомості особистості, спрямований на відображення, прогнозування та перетворення економічної дійсності та виокремив структурні компоненти (відчуття, відображення, почуття, емоції, уявлення, мислення, мотиви та норми в економічній галузі, професійну ідентичність) (Подоляшник, 2013); Д. Чабан наголосив, що економічна свідомість відображає економічні умови життя людини, її макро- та мікросередовище, визначає та регулює формально-динамічні й змістові характеристики її соціальної поведінки в різних галузях економічного простору (Чабан, 2013).

Наслідком сформованості економічної свідомості в учнівської молоді є забезпечення розуміння економічного життя суспільства, готовність виявляти відповідальність, ініціативність, творчість, креативність, співпрацювати, самостійно діяти для себе та розбудови громадянського суспільства, бути конкурентоспроможним на ринку праці.

У сучасних умовах формування економічного мислення як засобу соціалізації учнівської молоді є досить актуальним. Учені розглядають економічне мислення як: можливість ухвалювати раціональні економічні рішення, що передбачає вміння визначати мету своїх дій, вибирати й оцінювати

результат вибору (Ковчин, 2019); процес опосередкованого й узагальненого пізнання явищ економічної дійсності в їх суттєвих властивостях, зв'язках і відношеннях, який відбувається на основі готовності до їх осмислення, завдяки використанню прийомів розумової діяльності й завершується формуванням економічних знань, їх переходом у переконання та реалізацією в практичній діяльності (Лукаш, 2001); інтелектуальну властивість особистості, здатність пізнавати сутність економічних процесів, виявляти їх закономірності через мисленнєві операції (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення) і реалізувати економічні знання, уміння та особистісні якості в економічній діяльності (Пасічник, 2010).

Отже, економічне мислення учнівської молоді розглядаємо як одне із завдань економічної освіти, що сприяє формуванню здатності відображати, осмислювати економічні явища, рішення та взаємини, засвоювати та співвідносити економічні поняття через мисленнєві операції, певно будувати власну діяльність, що завершується наявними економічними знаннями, уміннями, навичками та реалізується в спілкуванні, взаєминах, поведінці та є показником соціальної орієнтації, здатності ухвалювати правильні рішення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, узагальнення наукових джерел та наявного професійно-педагогічного досвіду уможлиблює зазначити, що організація якісної економічної освіти в нових умовах соціально-економічного розвитку країни стає важливою стратегічною проблемою закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, передвищої, вищої та післядипломної освіти.

Визначення та аналіз базових понять економічної освіти уможлиблює стверджувати, що вона сприяє сформованості в учнівської молоді економічної компетентності, економічної культури, раціональної компетентної доцільної економічної поведінки, базового рівня економічної (фінансової) грамотності, економічної свідомості й економічного мислення, які є показником економічної освіченості та вихованості особистості.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Андрийчук, В.В., & Братко, М.В. (2019). Підготовка майбутніх учителів до формування фінансової грамотності учнів початкової школи. *Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал «ЛОГОС. Мистецтво наукової думки»*. (8). 101–104.

Бортнюк, Т.Ю., & Голя, Г.М. (2022). Фінансова грамотність здобувачів освіти: теоретичні аспекти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. (3). 135–141.

Дембицька, Н., Зубіашвілі, І., Лавренко, О., & Мельничук, Т. (2024). Психологічні механізми економічної соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства: монографія / за ред. Н.Дембицької, О.Лавренко. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Ковтун, Г.І. (2013). До питання формування економічної компетентності учнів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. (4). 139–145.

Ковчин, Н.А. (2019). Роль шкільної економічної освіти у формуванні підприємницької компетентності старшокласників. *Педагогічна освіта: теорія і практика: збірник наукових праць* / гол. ред. Лабунець В.М. Кам'янець-Подільський, (26 (1-2019)). 112–117.

Концепція розвитку економічної освіти в Україні: МОН України від 04.12.2003 N 12/7-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v12_7290-03

Купновицька, К.В., Дяченко, Л.А. (2022). Економічна поведінка молоді у контексті «теорії підприємництва». 64–66. URL: <https://surl.li/lwjczq>

Лукаш, С.В. (2001). Формування економічного мислення підлітків у процесі навчально-трудової діяльності: автореф. дис. канд. пед. наук: спец.: 13.00.01 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ. Україна.

Максимець, С. (2022). Особливості економічної свідомості студентів. *The VI International Scientific and Practical Conference «Scientific discussions and solution development»*, December 05 – 07, Graz, Austria. 285–287.

Москаленко, В.В., Шайгородський, Ю.Ж., & Міщенко, О.О. (2012). Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект. Київ: Вид-во «Центр соціальних комунікацій». Україна.

Пасічник, Н.О. (2010). Соціально-психологічні аспекти розвитку економічного мислення майбутнього вчителя. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки* / ред. кол.: В.В.Радул та ін. Кіровоград: КДПУ ім. В.Винниченка. (88). 180–183.

Подляшаник, В. (2013). Економічна свідомість особистості: методологічні обрії аналізу проблеми. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. (20). 521–530.

Про вищу освіту: Закон України від 01.01.2014 р. (зі змінами від 16.08.20241 р. № 3642-IX). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2024, № 47, ст.384. URL: <http://surl.li/dwaig>.

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. (зі змінами від 27.06.2024 р. № 3760-IX). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2024, № 1, ст. 2. URL: <http://surl.li/mkwjpy>

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р., № 38-39, ст.380. (зі змінами від 06.06.2024 р. № 3792-IX). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2024, № 1, ст. 2. URL: <http://surl.li/cfuazu>

Пронікова, І.В. (2018). Базові поняття економічної освіти школярів в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. (151(1)). 218–221.

Проскура, В.Ф., Товканець, Г.В., & Білак, Г.Г. (2024). Економічна компетентність у розвитку професійної майстерності майбутнього педагога. *Економічний простір*. (190). 122–127.

Реброва, Г.О. (2012). Функціональна економічна грамотність майбутнього фахівця як основа його компетентності. *Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д.Ушинського*. Одеса. 66–72.

Синиця, Т.В., & Осьмірко, І.В. (2017). Роль неперервної економічної освіти в розвитку професійних компетенцій фахівця. *Теоретичні та практичні проблеми розвитку сучасної економічної науки*: Матеріали науково-методичного семінару викладачів економічного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Харків: ХНПУ. 72–76.

Сірко, А.В. (2019). Економічна теорія. Політекономія. К.: ЦУЛ. Україна.

Топузов, М. О. (2019). Умови формування економічної компетентності керівника опорного закладу освіти. *Реалізація компетентнісно орієнтованого*

навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 листопада 2019 р.). Київ: Педагогічна думка. 337–340.

Ховрич, М.О. (2017). Формування економічної культури майбутніх вчителів технологій при викладанні дисциплін електротехнічного профілю. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* (144). 311–313.

Чабан, Д.Б. (2013). Економічна свідомість особистості як результат економічної соціалізації. *Вісник післядипломної освіти.* (9 (1)). 252–262.

Thaler, R.H. (2017). Scientific Background on the Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel. *Integrating economics with psychology.* The Committee for the Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel. 2017. URL: <https://surl.li/fguxdh>

REFERENCES

Andriichuk, V.V., & Bratko, M.V. (2019). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv do formuvannia finansovoi hramotnosti uchniv pochatkovoї shkoly. *Mizhnarodnyi multydystrylinarnyi naukovyi zhurnal «ΛΟΗΟΣ. Mystetstvo naukovoї dumky»* (8). 101–104. [in Ukrainian].

Bortniuk, T.Iu., & Holia, H.M. (2022). Finansova hramotnist здобувачів освіти: теоретичні аспекти. *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka*, (3). 135–141. [in Ukrainian].

Dembytska, N., Zubiashvili, I., Lavrenko, O., & Melnychuk, T. (2024). Psykholohichni mekhanizmy ekonomichnoi sotsializatsii molodi v umovakh transformatsii suspilstva: monohrafiia / za red. N.Dembytskoi, O.Lavrenko. Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. [in Ukrainian].

Kovtun, H.I. (2013). Do pytannia formuvannia ekonomichnoi kompetentnosti uchniv. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii.* (4). 139–145. [in Ukrainian].

Kovchyn, N.A. (2019). Rol shkilnoi ekonomichnoi osvity u formuvanni pidpriemnytskoi kompetentnosti starshoklasnykiv. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka: zbirnyk naukovykh prats / hol. red. Labunets V.M. Kamianets-Podilskyi*, (26 (1-2019)). 112–117. [in Ukrainian].

Kontseptsiiia rozvytku ekonomichnoi osvity v Ukraini: MON Ukrainy vid 04.12.2003 N 12/7-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v12_7290-03 [in Ukrainian].

Kupnovytska, K.V., Diachenko, L.A. (2022). Ekonomichna povedinka molodi u konteksti «teorii pidpriemnytstva». 64–66. URL: <https://surl.li/lwjczq> [in Ukrainian].

Lukash, S.V. (2001). Formuvannia ekonomichnoho myslennia pidlitkiv u protsesi navchalno-trudovoї diialnosti: avtoref. dys. kand. ped. nauk: spets.: 13.00.01 / Natsionalnyi pedahohichniy universytet imeni M.P. Drahomanova. Kyiv. [in Ukrainian].

Maksymets, S. (2022). Osoblyvosti ekonomichnoi svidomosti studentiv. The VI International Scientific and Practical Conference «Scientific discussions and solution development», December 05 – 07, Graz, Austria. 285–287. [in Ukrainian].

Moskalenko, V.V., Shaihorodskyi, Yu.Zh., & Mishchenko, O.O. (2012).

Ekonomichna kultura osobystosti: sotsialno-psykholohichni aspekt. Kyiv: Vyd-vo «Tsentr sotsialnykh komunikatsii», Ukraina. [in Ukrainian].

Pasichnyk, N.O. (2010). Sotsialno-psykholohichni aspekty rozvytku ekonomichnoho myslennia maibutnoho vchytelia. Naukovi zapysky KDPU. Serii: Pedahohichni nauky / red. kol.: V.V.Radul ta in. Kirovohrad: KDPU im. V.Vynnychenka, (88). 180–183. [in Ukrainian].

Podliashanyk, V. (2013). Ekonomichna svdomist osobystosti: metodolohichni obrii analizu problemy. Zbirnyk naukovykh prats «Problemy suchasnoi psykholohii», (20). 521–530. [in Ukrainian].

Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.01.2014 r. (zi zminamy vid 16.08.2024 r. № 3642-IX). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2024, № 47, st.384. URL: <http://surl.li/dwaig>. [in Ukrainian].

Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 r. (zi zminamy vid 27.06.2024 r. № 3760-IX). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2024, № 1, st. 2. URL: <http://surl.li/mkwjpy> [in Ukrainian].

Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r., № 38-39, st.380. (zi zminamy vid 06.06.2024 r. № 3792-IX). Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR), 2024, № 1, st. 2. URL: <http://surl.li/cfuazu> [in Ukrainian].

Pronikova, I.V. (2018). Bazovi poniattia ekonomichnoi osvity shkoliariv v Ukraini (kinets KhKh – pochatok KhKhI stolittia). Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii : Pedahohichni nauky. (151(1)). 218–221. [in Ukrainian].

Proskura, V.F., Tovkanets, H.V., & Bilak, H.H. (2024). Ekonomichna kompetentnist u rozvytku profesiinoi maisternosti maibutnoho pedahoha. Ekonomichnyi prostir. (190). 122–127. [in Ukrainian].

Rebrova, H.O. (2012). Funktsionalna ekonomichna hramotnist maibutnoho fakhivtsia yak osnova yoho kompetentnosti. Naukovyi visnyk PNPU im. K.D.Ushynskoho. Odesa, 66–72. [in Ukrainian].

Synytsia, T.V., & Osmirko, I.V. (2017). Rol neperervnoi ekonomichnoi osvity v rozvytku profesiynykh kompetentsii fakhivtsia. Teoretychni ta praktychni problemy rozvytku suchasnoi ekonomichnoi nauky: Materialy naukovo-metodychnoho seminaru vykladachiv ekonomichnoho fakultetu KhNPU imeni H.S.Skovorody. Kharkiv, KhNPU, 72–76. [in Ukrainian].

Sirko, A.V. (2019). Ekonomichna teoriia. Politekonomiia. K.: TsUL. Ukraina. [in Ukrainian].

Topuzov, M. O. (2019). Umovy formuvannia ekonomichnoi kompetentnosti kerivnyka opornoho zakladu osvity. Realizatsiia kompetentnisno oriietovanoho navchannia v osviti: teoretychni i praktychni aspekty: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 4 lystopada 2019 r.). Kyiv: Pedahohichna dumka. 337–340. [in Ukrainian].

Khovrych, M.O. (2017). Formuvannia ekonomichnoi kultury maibutnikh vchyteliv tekhnolohii pry vykladanni dystsyplin elektrotekhnichnoho profilu. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. (144). 311–313. [in Ukrainian].

Chaban, D.B. (2013). Ekonomichna svdomist osobystosti yak rezultat ekonomichnoi sotsializatsii. Visnyk pisliadyplomnoi osvity. (9 (1)). 252–262. [in Ukrainian].

Thaler, R.H. (2017). Scientific Background on the Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel. Integrating economics with psychology. The Committee for the Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel. 2017. URL: <https://surl.li/fguxdh> [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що сучасна економічна освіта учнівської молоді обумовлена життєвою необхідністю їхньої адаптації до самотійного життя, особистої та професійної самореалізації, використання власного потенціалу в інтересах суспільства та держави. Визначено, що економічна освіта – це важливий складник особистісного розвитку та прогресу, процес отримання економічних знань, умінь, навичок, здатностей і досвіду для досягнення результатів – сформованості економічної компетентності, культури, поведінки, фінансової грамотності, свідомості, мислення. Проаналізовано базові поняття економічної освіти: економічна компетентність (системна сукупність економічних знань, практичних умінь і навичок, високий рівень мотивації, стійка потреба, інтерес та позитивне ставлення до економічної діяльності), економічна культура (складне особистісне утворення, що визначається значущими економіко-психологічними якостями особистості, завдяки яким учнівська молодь здатна реалізувати свої інтелектуальні, професійні, моральні та фізичні можливості в певному соціально-економічному просторі), економічна (фінансова) грамотність (сформованість ініціативності, готовності брати відповідальність за власні рішення, уміння організовувати свою діяльність для досягнення цілей, готовності до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці), економічна свідомість (забезпечення розуміння економічного життя суспільства, готовність виявляти відповідальність, ініціативність, творчість, креативність, співпрацювати, самотійно діяти для себе та розбудови громадянського суспільства, бути конкурентоспроможним на ринку праці), економічне мислення (здатності відображати, осмислювати економічні явища, рішення та взаємини, засвоювати та співвідносити економічні поняття через мисленнєві операції, відповідно будувати власну діяльність, що завершується наявними економічними знаннями, уміннями, навичками та реалізується в спілкуванні, відносинах, поведінці), економічна поведінка (спосіб життя та дій у різних галузях суспільних відносин) учнівської молоді. Підкреслено, що організація якісної економічної освіти в нових умовах соціально-економічного розвитку країни стає важливою стратегічною проблемою закладів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, передвищої, вищої та післядипломної освіти.

Ключові слова: економічна освіта, економічна компетентність, економічна культура, економічна соціалізація, економічна (фінансова) грамотність, економічна свідомість, економічне мислення, економічна поведінка, учнівська молодь.